

Euharistia – Rusalii perpetue

(Articol de *Federica Rosy Romersa*, ZENIT, Roma, 2 iulie 2011)

Serafim de Sarov (1759-1833), sfântul cel mai iubit și venerat de poporul rus, a fost numit „inima înflăcărată”, idealul sfințeniei rusești, dar și una din figurile cele mai luminoase din toată istoria creștinismului. În renumitul colocviu cu preaiubitul său discipol, Nicola Motovilov, Serafim arată care este adevăratul scop al vieții creștine, spunând: „Cât mă privește, pe mine săracul Serafim, îți voi explica acum în ce constă realmente acest scop. Rugăciunea, postul, veghiile și celelalte practici creștine, pe cât de bune pot părea în sine, nu constituie scopul vieții creștine, chiar dacă ajută să se ajungă la el. **Adevăratul scop al vieții creștine este primirea Duhului Sfânt al lui Dumnezeu!** Cât privește rugăciunea, postul, veghiile, pomana și orice altă faptă bună făcută în numele lui Cristos, sunt doar mijloace pentru a-l primi pe Duhul Sfânt. Reține că *doar o faptă bună făcută în numele lui Cristos ne procură roadele Duhului*. Binele făcut în numele lui Isus nu ne dobândește o coroană de glorie doar în lumea cealaltă, ci încă aici pe pământ îl umple pe om cu harul Duhului Sfânt, așa cum citim în Evanghelie: «Dumnezeu nu dă Duhul cu măsură. Tatăl îi iubește pe Fiul și toate le-a dat în mâna lui» (In 3,34-35). În parabola celor zece fecioare, uleiul care nu a ajuns la cinci dintre ele este simbolul Duhului Sfânt. De aceea au fost numite „nechibzuite”, pentru că nu s-au îngrijit de rodul indispensabil al virtuții care este harul Duhului Sfânt, fără de care nimeni nu poate fi mântuit. Anton cel Mare scria călugărilor săi că voința lui Dumnezeu este perfectă, dăruiește mântuirea și acționează asupra oamenilor învățându-i să facă binele doar cu scopul de a-l primi pe Duhul Sfânt, comoara veșnică, inepuizabilă, pe care nimic din lume nu o poate egala. O, cât aș vrea, prietene al lui Dumnezeu, ca în această viață să fii mereu umplut cu Duhul Sfânt! Cât aș vrea, prietene al lui Dumnezeu, ca tu să găsești acest izvor inepuizabil de har și să te întrebi neîncetat: *Duhul Sfânt e cu mine?*” [IRINA GORAINOFF, *Serafino di Sarov. Vita, colloquio con Motovilov, scritti spirituali*, Gribaudo, Milano 1981, pp. 155-164.].

„Vino, o Duhule, din Coasta străpunsă a lui Cristos”

Unica adevărată căutare în viață este deci să descoperim „cum să retrezim darul Duhului Sfânt primit la Botez și la Mir și să înțelegem când și cine ne ajută să facem să crească acest dar”!

În Vechiul Testament se implora: „*Vino, Duhule, din cele patru vânturi*” (cf. Ez 37,9), dar acum, după jertfa totală a lui Cristos adusă Tatălui pentru mântuirea noastră, putem să ne rugăm cu absolută certitudine: „*Vino, Duhule, din Coasta străpunsă a lui Cristos!*”.

Apa care a ieșit din Coasta lui Cristos, împreună cu Sângele: „...*unul dintre soldați i-a străpuns coasta cu o suliță și îndată a ieșit sânge și apă*” (In 19,34), era simbolul Duhului Sfânt. Din acea „stâncă spirituală” se revarsă acea apă vie asupra Bisericii pentru a potoli setea credincioșilor. Așa cum ploaia, în anotimpurile ei, coboară din abundență din cer și se adună în găurile stâncoase ale unui munte, și găsind o spărtură către exterior, se transformă în izvor care țâșnește încontinuu zi și noapte, vară și iarnă, la fel și Duhul Sfânt, care a coborât și s-a adunat în totalitate în Cristos în timpul vieții sale pământești, pe Cruce a găsit o spărtură, o rană, și a devenit izvor care țâșnește pentru viața veșnică în Biserică.

În momentul în care Isus pe Cruce „și-a dat duhul” (In 19,30), este și pentru evanghelist momentul în care „a coborât Duhul”; aceeași expresie grecească trebuie înțeleasă conform folosirii

tipice lui Ioan, într-un sens și în celălalt: în sens literal de „*a-și da duhul*” și în cel mistic de „*a-l da pe Duhul*”; într-adevăr e scris: „Și, plecându-și capul, *și-a dat duhul*”. Semnele Apei și Sângelui, care urmează imediat, accentuează această semnificație mistică. De atunci, acest mister este reprezentat în mod plastic, când, în Cenacol, Isus înviat „a suflat” asupra discipolilor și a spus: „*Primiți pe Duhul Sfânt*” (In 20,22). Parafrazând o expresie a lui Isus: „*Eu le-am dat gloria pe care mi-ai dat-o*” (In 17,22), Sf. Grigore de Nissa îi atribuie aceluiași Isus: „*Duhul Sfânt pe care mi l-ai dat mie, Eu l-am dat lor!*”. Apoi și Sfinții Părinți ai Bisericii compară umanitatea Mântuitorului cu un vas de alabastru, plin cu parfumul Duhului Sfânt. Pe Cruce „vasul de alabastru” a fost frânt (adică Trupul răstignit a fost sfărâmat de moarte), ca la ungerea din Betania, iar Duhul s-a coborât, umplând cu parfum „toată casa”, adică toată Biserica, dar și toată omenirea.

Așadar, tocmai pentru că Isus Cristos este, prin excelență, *plin de Duhul Sfânt*, cu mare bucurie putem să afirmăm și noi că misiunea sa principală este aceea de a ne dăruia Duhul său, mai mult „*de a ne boteza cu Duh Sfânt și cu foc*”, conform expresiei dragi Sf. Ioan Botezătorul: „Eu vă botez cu apă, spre convertire, însă cel care vine după mine este mai puternic decât mine; eu nu sunt vrednic să-i duc încălțăminte. *El vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc*” (Mt 3,11). „Am văzut Duhul coborând ca un porumbel din cer și a rămas deasupra lui. Eu nu-l cunoșteam, însă cel care m-a trimis să botez cu apă, el mi-a zis: *Acela deasupra căruia vei vedea Duhul coborând și rămânând peste el, el este cel care botează în Duhul Sfânt*” (In 1,32-33). **Pentru Isus, Duhul este Iubirea** care-l unește cu tatăl și deci ni-l dă pentru două motive: primul pentru că trebuie să se împlinească făgăduința Tatălui, care prin Fiul îl dă pe Duhul cu abundență infinită: „Căci cel pe care l-a trimis Dumnezeu spune cuvintele lui Dumnezeu, pentru că el nu dă Duhul cu măsură. Tatăl îl iubește pe Fiul și toate le-a dat în mâna lui” (In 3,34-35). „Când va veni Mângâietorul, pe care eu vi-l voi trimite de la Tatăl, Duhul Adevărului, care porcede de la Tatăl, el va da mărturie despre mine” (In 15,26). Al doilea motiv pentru care Duhul este darul cel mai înalt al lui Dumnezeu, deci mărturia supremă a Iubirii sale pentru noi, este acesta: „Iubirea lui Dumnezeu a fost revărsată în inimile noastre prin Duhul Sfânt care ne-a fost dat” (Rom 5,5). Pe bună dreptate deci Papa Benedict al XVI-lea încheie, declarând: „Purtăm în noi acel sigiliu al Iubirii Tatălui în Isus Cristos care este Duhul Sfânt” [BENEDICT AL XVI-LEA, *Messaggio per la XXIII Giornata Mondiale della Gioventù* din 2008, nr. 4].

Isus plin de Duhul Sfânt

E frumos să-l contemplăm împreună cu Sf. Fecioară Maria și Sf. Iosif pe Isus *plin de Duhul Sfânt*, așa cum ni-l prezintă Evangheliile. Părinții lui Isus sunt de fapt primii mărturisitori ai acestei Iubiri abundente fie prin revelație, fie prin iradiere începută pe acest pământ și prelungită veșnic în Împărăția Gloriei în Paradis.

„*Duhul Sfânt va veni asupra ta – i-a vesti îngerul Mariei – și puterea Celui Preaînalt te va umbri; de aceea sfântul care se va naște va fi numit Fiul lui Dumnezeu*” (Lc 1,35). „*Iosif, fiul lui David, nu te teme să o iei pe Maria, soția ta, căci ceea ce s-a zămislit în ea este de la Duhul Sfânt. Ea va naște un fiu și-i vei pune numele Isus, căci el va mântui poporul său de păcatele sale*” (Mt 1,20-21).

În relatarea Botezului lui Isus, citim: „*În timp ce tot poporul era botezat, a fost botezat și Isus și, pe când se ruga, cerul s-a deschis și Duhul Sfânt a coborât asupra lui sub chip trupesc, ca un porumbel, și o voce a venit din cer: «Tu ești Fiul meu cel iubit, în tine îmi găsesc toată bucuria»*” (Lc 3,21-22).

Când s-a dus în sinagoga din Nazaret, Isus și-a atribuit sieși ceea ce se citea din sulul cărții profetului Isaia: „*Duhul Domnului este asupra mea: pentru aceasta m-a uns*” (Lc 4,18).

În timpul Schimbării la față, *a apărut un nor* (simbolul Duhului Sfânt) care i-a învăluit pe Isus și cei prezenți cu umbra sa. Și *din nor s-a auzit o voce*, care spune: „Acesta este Fiul meu cel ales; ascultați de el” (Lc 9,34-35).

La sfârșitul misiunii celor șaptezeci și doi de discipoli, Isus „*a tresăltat de bucurie în Duhul Sfânt*” (Lc 10,21) și tot Fiul Tatălui vorbește și acționează în Duh. Iar Benedict al XI-lea spune: „Paracletul, primul dar făcut credincioșilor, care a lucrat deja la creația lumii (cf. In 1,2), este pe deplin prezent în toată existența Cuvântului întrupat” (*Sacramentum caritatis*, 12).

Isus a venit pentru a ne boteza cu Duh Sfânt și cu foc

Se poate deci înțelege că plinătatea Duhului în Isus nu este atât scop în sine, ci mai degrabă se identifică cu inima misiunii sale: „*a ne boteza cu Duh Sfânt și cu foc*”. Datorită Sinopticilor și mai ales *Evangeliei după Ioan*, putem să fim iluminați cu privire la acest adevăr, care este încă prea puțin aprofundat. Când Isus vestește Evanghelia, nu se limitează la o simplă declarație a unei noi realități de viață și gândire, ci vrea să devină concret „*vestea cea bună pentru săraci, eliberare pentru cei închiși, vedere pentru cei orbi, mângâiere pentru toți cei suferinzi, har permanent al Domnului...*”.

Este foarte puternică în Isus *dorința* de a-l duce pe Duhul Sfânt, sau mai bine zis de „*a boteza cu Duh Sfânt și cu foc*”. Este vorba de o dorință care crește în intensitate pe măsură ce citim diferitele episoade din viața sa apostolică: de la întâlnirile personale în case sau pe străzi la învățăturile private oferite apostolilor, de la discuțiile cu cărturarii și fariseii la predicările oferite mulțimii, care-l urmează în număr mare... În mod special sunt semnificative convorbirile cu Nicodim și femeia samariteana. La întrebările lui Nicodim cu privire la nașterea din nou, Isus îi răspunde: „*Adevăr, adevăr îți spun: dacă cineva nu se naște din apă și Duh, nu poate să intre în Împărăția lui Dumnezeu. Ce este născut din trup, trup este, iar ce este născut din Duh, duh este. Și nu te mira că ți-am zis: trebuie să vă nașteți din nou. Vântul suflă unde vrea; îi auzi sunetul, dar nu știi de unde vine, nici încotro merge. Așa este cu tot cel ce este născut din Duh*” (In 3,5-8). Perplexității femeii samaritene Isus i-a răspuns: „*Dacă ai fi cunoscut darul lui Dumnezeu și cine este acela care îți spune «Dă-mi să beau», tu ai fi cerut de la el și el ți-ar fi dat apă vie*” (In 4,10).

Cu toate acestea declarația cea mai decisivă cu privire la voința sa de a aprinde în toată lume focul Duhului este atunci când proclamă: „*Foc am venit să arunc pe pământ și ce altceva vreau decât să se aprindă! Trebuie să fiu botezat cu un botez și cât sunt de îngrijorat până se va împlini!*” (Lc 12,49-50).

„Botezul” este cu referire la Moartea sa, pentru că așa cum am amintit deja, tocmai pe Cruce se va împlini și în același timp începe o neîncetată și nouă „*dăruire a Duhului Său*”. În marea zi a sărbătorii Corturilor a vestit așa: „*Dacă îi este sete cuiva, să vină la mine și să bea; cel care crede în mine, după cum spune Scriptura, «râuri de apă vie vor curge din pieptul lui». Aceasta o spunea despre Duhul pe care aveau să-l primească cei care cred în el; căci încă nu venise Duhul, pentru că Isus nu fusese glorificat*” (In 7,37-39).

În Euharistie Isus trezește și mărește în noi darul Duhului său

Sunt două dorințele cele mai mari exprimate de Isus înainte de a muri. Prima este manifestată de El discipolilor săi atunci când le spune: „*Atât de mult am dorit* (este foarte intensă expresia latină: „*desiderium desideravi*”) *să mănânc Paștele acesta cu voi înainte de pătimirea mea* (Lc 22,15). Printr-

un act suprem de iubire, Isus îi face să înțeleagă necesitatea consumării totale a jertfei trupului său după cum afirmase deja: „Și, după cum Moise a înălțat șarpele în pustiu, tot așa trebuie să fie înălțat Fiul Omului, pentru ca oricine crede în el să aibă viața veșnică” (In 3,14-15). Și în același Duh se oferă pe sine însuși: „prin Duhul veșnic s-a oferit pe sine fără prihană lui Dumnezeu” (Evr 9,14). În sfârșit, în discursurile de rămas bun, Isus pune în strânsă legătură darul vieții sale în misterul pascal cu darul Duhului său către ai săi (cf. In 16,7).

A doua mare dorință este o asigurare: „Eu îl voi ruga pe tatăl, iar el vă va da un alt Mângâietor ca să fie cu voi pentru totdeauna” (In 14,16). În continuare asumă forma invocării îndurerate pe care o înalță către tatăl la finalul „rugăciunii sacerdotale”, cânt exclamă: „Tată drept... eu le-am făcut cunoscut numele tău și-l voi face cunoscut, pentru ca iubirea cu care m-ai iubit pe mine să fie în ei și eu în ei” (In 17,26).

Isus a înfruntat liber Pătimirea și Moartea desigur pentru a-l învinge pe Cel Rău și păcatul, dar mai ales pentru a învia cu un nou Trup Glorios care-i permite să rămână pentru totdeauna cu omenirea din toate timpurile și din toate locurile și pentru a revărsa asupra fiecărei creaturi Duhul său de iubire: „Și iată, eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul lumii” (Mt 28,20). Prezența sa este deci permanentă și, sub semnul pâinii și al vinului, este vizibil în Euharistie, care este, prin excelență, sacramentul Iubirii și deci semnul tangibil al Duhului Sfânt și al neîntreruptei efuziuni înlăuntrul nostru!

Totuși, din Euharistie Isus își continuă până la sfârșitul timpurilor misiunea sa de „a boteza cu Duh Sfânt și cu foc”. Prin Euharistie răspunde Tatăl continuu la rugăciunea pe care Fiul său iubit a înălțat-o în Cenacol: „Tată... iubirea cu care m-ai iubit pe mine să fie în ei și eu în ei” (In 17,26). În sfârșit, prin Euharistie Isus Înviat trezește continuu darul Duhului său în toți credincioșii, așa cum a făcut în seara de Paști: „În seara aceleiași zile, prima a săptămânii, deși ușile locului în care erau discipolii, de frica iudeilor, erau închise, a venit Isus, a stat în mijlocul lor și le-a zis: «Pace vouă!». Zicând aceasta, le-a arătat mâinile și coasta. Discipolii s-au bucurat când l-au văzut pe Domnul. Atunci Isus le-a zis din nou: «Pace vouă! Așa cum m-a trimis pe mine Tatăl, așa vă trimit și eu pe voi». Și spunând aceasta, a suflat asupra lor și le-a zis: «Primiți pe Duhul Sfânt. Căroră le veți ierta păcatele, vor fi iertate; căroră le veți ține, vor fi ținute!»” (In 20,19-23).

„Euharistia perpetuează pe veci Rusaliile: de fiecare dată când celebrăm Sfânta Liturghie îl primim pe Duhul Sfânt”

Încă din anul 1972 Paul al VI-lea, în timpul unei Audiențe Generale, întreba: „Care este cea mai mare nevoie pentru Biserica noastră binecuvântată și iubită? Trebuie să o spunem aproape tremurând și rugându-ne, pentru că este misterul său și viața sa, voi o știți: Duhul, Duhul Sfânt, animatorul și sfințitorul Bisericii, suflul ei divin, vântul pânzelor sale, principiul său unificator, izvorul ei interior de lumină și forță, sprijinul și mângâietorul ei, izvorul ei de carisme și de cântece, pacea și bucuria ei, zălogul ei și preludiul vieții fericite și veșnice. Biserica are nevoie de Rusaliile sale veșnice: are nevoie de foc în inimă, de Cuvânt pe buze, de profeție în privire. Biserica are nevoie să fie templul Duhului Sfânt” (PAUL AL VI-LEA, *Audiența Generală*, 29 noiembrie 1972).

Cu toate că bogățiile misterului lui Cristos nu pot fi înțelese, totuși în lumina celor afirmate de Paul al VI-lea și de cele deja spuse până acum, suntem în măsură să răspundem la întrebarea de la început: „Cum să trezim în noi darul Duhului Sfânt primit la Botez și la Mir, când și cine ne ajută să-l facem să crească?”.

Este convingerea noastră că până acum răspunsul cel mai conform cu măreția acestui Dar ne-a fost oferit de Papa Benedict al XVI-lea când, în *Mesajul pentru a XXIII-a Zi Mondială a Tineretului* din 2008 (cf. nr. 5-6), a afirmat: „Prin sacramentele inițierii creștine (care sunt complementare și inseparabile): Botezul, Mirul, continuate apoi cu sacramentul Euharistiei, Duhul Sfânt ne face fiii ai Tatălui, frați ai lui Isus, membrii ai Bisericii sale, capabili de o autentică mărturie a Evangheliei, beneficiari ai bucuriei credinței.

Pentru a crește în viața creștină, este necesar să ne hrănim cu trupul și Sângele lui Cristos: De fapt, suntem botezați și miruiți în vederea Euharistiei (cf. *CBC*, nr. 1322; *Sacramentum caritatis*, 17). „Izvor și culme” a vieții ecleziiale. Euharistia sunt niște „*Rusalii perpetue*”, pentru că de fiecare dată când celebrăm Sfânta Liturghie îl primim pe Duhul Sfânt, care ne unește mai profund cu Cristos și în El ne transformă”.

În mod asemănător și Papa Ioan Paul al II-lea a declarat: „prin împărtășirea cu Trupul și Sângele său, Cristos ni-l comunică și pe Duhul său. Sf. Efrem scrie: „A numit "pâine" trupul său viu, l-a umplut cu sine însuși și cu Duhul său. Iar cel care îl mănâncă cu credință, mănâncă Focul și Duhul. Luați, mâncați din acesta toți, și mâncați odată cu el pe Duhul Sfânt. Într-adevăr e cu adevărat Trupul meu, iar cel care-l va mânca, va trăi în veci”. Biserica cere acest dar divin, rădăcina oricărui alt dar, în epicleza euharistică. Se citește, de exemplu, în *Dumnezeiască Liturghie* a Sf. Ioan Gură de Aur: „Te rugăm și cu umilință la Tine cădem: Trimite Duhul Tău cel Sfânt peste noi și peste aceste Daruri, ce sunt puse înaintea... Pentru ca să fie celor ce se vor împărtăși, spre trezirea sufletului, spre iertarea păcatelor, spre împărtășirea cu Sfântul Tău Duh”. Iar în *Misalul Roman* celebrantul imploră: „Nouă, celor care ne hrănim cu Trupul și Sângele Fiului tău dă-ne plinătatea Duhului Sfânt, ca să devenim în Cristos un singur trup și un singur suflet în Cristos”. Astfel, cu darul Trupului și al Sângelui său, Cristos face să crească în noi darul Duhului său, dăruit deja la Botez și dat ca „pecete” în Sacramentul Mirului” (*Ecclesia de Eucaristia*, 17).

Benedict al XVI-lea mai observă: „În forța acțiunii Duhului Sfânt rămâne Cristos însuși prezent și operant în Biserica sa, pornind din centrul său vital care este Euharistia. Preschimbarea substanțială a pâinii și a vinului în Trupul și Sângele său pune în lăuntru creației principiul unei schimbări radicale, ca un fel de «fisiune nucleară» (pentru a folosi o imagine bine cunoscută de noi) dusă în adâncul ființei, o schimbare destinată să suscite un proces de transformare a realității, al cărui termen ultim va fi *schimbarea lumii întregi*, până la acea condiție în care *Dumnezeu va fi totul în toți* (cf. *1Cor* 15,28). Ceea ce Duhul Sfânt atinge, conchide Sf. Ciril din Ierusalim, este sfințit și transformat total” (cf. *Sacramentum caritatis*, 11-13). Așadar, Duhul Sfânt – afirmă Papa – ne luminează, relevându-l pe Cristos cel răstignit și înviat, și ne arată calea pentru a deveni asemenea lui, adică pentru a fi „expresie și instrument al iubirii care provine de la el”. Prezența Duhului în noi atestă, constituie și construiește persoana noastră pe Persoana însăși a lui Isus răstignit și înviat. Să fim deci familiari cu Duhul Sfânt, ne invită Papa, pentru a fi și cu Isus. Astfel, viața noastră va fi tot mai mult un reflex al marelui Mister euharistic! Încurajarea lui Benedict al XVI-lea tinerilor (cf. *Mesaj pentru a XXXIII-a Zi Mondială a Tineretului* din 2008, 4-5) e valabilă pentru toți: „Duhul Sfânt este izvor de viață care ne sfințește: ne introduce în misterul trinitar, permițându-ne să trăim pe deplin credința și aprinzând în noi focul iubirii. Astfel, ne face misionari ai iubirii lui Dumnezeu!... Duhul Domnului își amintește mereu de fiecare și vrea, mai ales prin voi tinerilor, să suscite în lume vântul și focul Rusaliilor!”. Încheiem cu un *Imn* al Sf. Efrem Sirul, numit „lira Duhului Sfânt”, proclamat de Papa Benedict al XVI-lea în cadrul Audienței Generale din 28 noiembrie 2007:

„În pâinea ta se ascunde Duhul care nu poate fi consumat;
în vinul tău este focul care nu poate fi băut.

*Duhul în pâinea ta, focul în vinul tău:
iată o minune primită de buzele noastre.
Serafimul nu putea să-și apropie degetele de cărbunele aprins
care a fost apropiat numai de buzele lui Isaia;
nici degetele nu l-au prins,
nici buzele nu l-au înghițit;
dar nouă Domnul ne-a permis să le facem pe amândouă.
Focul a coborât cu furie ca să-i distrugă pe păcătoși,
dar focul harului a coborât asupra pâinii și a rămas acolo.
În loc de focul care l-a distrus pe om
am mâncat focul pâinii și am fost înviați”*

(SF. EFREM SIRUL, *Imnele credinței*, 10, 8-10).